

**Agnieszka Młodzik, Agnieszka
Jakubowska, Magdalena Cybulska,
Malwina Pawlik, Czesław Jeśman**

**Czerwone Krzyże na Pancernym
Szlaku – sesja naukowa i wystawa w
Muzeum Uniwersytetu Medycznego
w Łodzi (dawne Muzeum Polskiej
Wojskowej Służby Zdrowia) Łódź, 21
I 2012 r**

Forum Bibliotek Medycznych 6/1 (11), 386-394

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

SPRAWOZDANIA

Mgr Agnieszka Młudzik

Mgr Agnieszka Jakubowska

Dr Magdalena Cybulska

Mgr Malwina Pawlik

Prof. dr hab. Czesław Jeśman
Łódź – UM

CZERWONE KRZYŻE NA PANCERNYM SZLAKU – SESJA NAUKOWA I WYSTAWA W MUZEUM UNIwersYTETU MEDYCZNEGO W ŁODZI (DAWNE MUZEUM POLSKIEJ WOJSKOWEJ SŁUŻBY ZDROWIA)

Abstract

On 22nd January 2012, the Museum of the Medical University of Lodz celebrated the Jubilee of the 40th anniversary of activity. On this occasion, the exhibition entitled “Red Crosses on the Armoured Trail 1942-1947” was organized in cooperation with the Association of the 1st Polish Armoured Division - Beskidzkie Stowarzyszenie Maczkowców. The exhibition was open to the public at the end of May 2012.

The Association, Beskidzkie Stowarzyszenie Maczkowców, celebrated the 70th anniversary of creating the 1st Polish Armoured Division and the 120th birth anniversary of General Stanisław Maczek. On 21st

January, a scientific session was held under the patronage of His Magnificence Rector of the Medical University of Lodz Prof. Paweł Górski and the exhibition was open.

Streszczenie

22 stycznia 2012 r. Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Łodzi obchodziło Jubileusz 40 – lecia działalności. Z tej okazji przygotowano wspólnie z Beskidzkim Stowarzyszeniem Maczkowców wystawę pod tytułem „Czerwone Krzyże na Pancernym Szlaku 1942 - 1947”, która była dostępna dla zwiedzających do końca maja 2012 roku.

Beskidzkie Stowarzyszenie Maczkowców obchodziło z kolei 70 – tą rocznicę powstania 1. Dywizji Pancерnej i 120 – tą rocznicę urodzin gen. dyw. Stanisława Maczka. 21 stycznia odbyła się z tych okazji sesja naukowa pod Wysokim Patronatem Jego Magnificencji – Rektora Uniwersytetu Medycznego w Łodzi prof. dr hab. n. med. Pawła Górskiego oraz nastąpiło otwarcie wystawy.

W dniu 21 stycznia 2012 roku w Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Łodzi otwarto czasową wystawę poświęconą działalności służby zdrowia 1. Dywizji Pancерnej gen. dyw. Stanisława Maczka. Wystawę, która trwała do końca maja 2012 roku zorganizowali: Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (dawne Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia) i Beskidzkie Stowarzyszenie Maczkowców. Wystawa i sesja naukowa zbiegła się z jubileuszem 40 – lecia działalności Muzeum, 70 – tą rocznicą powstania 1. Dywizji Pancерnej oraz 120 – tą rocznicą urodzin gen. dyw. Stanisława Maczka. Wystawa nosiła tytuł „Czerwone Krzyże na Pancernym Szlaku 1942 – 1947” i mieściła się w Łodzi przy ul. Żeligowskiego 7/9. Sesja naukowa poświęcona w/w tematyce odbyła się pod Wysokim Patronatem Jego Magnificencji – Rektora Uniwersytetu Medycznego w Łodzi prof. dr hab. n. med. Pawła Górskiego [12].

Gości przywitał kierownik Zakładu Historii Nauk i Medycyny Wojskowej UMed w Łodzi dr hab. n. med. prof. nadzw. Czesław Jeśman.

Na sesję przybyli między innymi Prorektor ds. Klinicznych UMed w Łodzi prof. dr hab. n. med. Marian Brocki, z-ca Dyrektora Instytutu Centrum Zdrowia Matki Polki prof. dr hab. n. med. Piotr Woźniak oraz Prezes Beskidzkiego Stowarzyszenia Maczkowców James Jurczyk. Moderatorem sesji naukowej był prof. Czesław Jeśman, który jako pierwszy zaprezentował referat „40 rocznica polskiego muzealnictwa wojskowo – medycznego w Polsce”. Pierwsza wystawa dotycząca wspomnianego tematu została zaprezentowana w 1925 roku w Oficerskiej Szkole Sanitarnej w Warszawie, a autorem jej był wówczas kpt. dr med. Stanisław Konopka – późniejszy profesor, obecnie patron Głównej Biblioteki Lekarskiej w Warszawie. Wystawa pozostawała w Zamku Książąt Mazowieckich w Ujazdowie i była wzbogacana i rozwijana we wspomnianej szkole do 1944 roku tzn. do wybuchu Powstania Warszawskiego. Po zakończeniu walk okupant zburzył Zamek Ujazdowski. Część eksponatów udało się uratować i pozostawały one po wojnie w zbiorach prywatnych. Po kilku latach od tamtych wydarzeń środowisko medyków wojskowych wysunęło ideę utworzenia muzeum wojskowego.

W 1958 roku, nawiązując do przedwojennych tradycji, w Łodzi przy dużej pomocy Akademii Medycznej powstała Wojskowa Akademia Medyczna, której początki były trudne, ze względu na brak fachowej kadry, pomieszczeń i wielu urządzeń. Z roku na rok WAM się umacniał. Po 10 – ciu latach działalności był już samodzielną Uczelnią [4, 5, 8].

W 1968 roku z okazji jubileuszu Uczelni została zorganizowana wystawa czasowa, poświęcona działalności sanitariatu i wojskowej służbie zdrowia. Zgromadzono bardzo wiele cennych eksponatów, postanowiono powołać do życia wojskowe muzeum. Po kilku latach prowadzonych prac adaptacyjnych pod kierownictwem byłego Rektora Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych (obecnie Akademii Sztuk Pięknych) w Łodzi prof. dr hab. Witolda Głowackiego 22 stycznia 1972 roku w pomieszczeniach gmachu przy ul. Żeligowskiego 7/9 rozpoczęło działalność Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia przy Zakładzie Historii Medycyny WAM. Na przestrzeni 40 lat działalności placówkę zwiedziło ponad 120 tysięcy osób. Można wyróżnić w niej działy: starodruki, narzędzi i aparatury medycznej, kolekcje mundurów, dział poświęcony patronowi WAM gen. dyw. prof. Bolesławowi Szareckiemu i inne. Osobliwością są obrazy poświęcone tematyce sanitarnej autorstwa m. in. Wojciecha Kossaka. W ciągu minionego okresu zaprezentowano kilkadziesiąt wystaw czasowych o różnorodnej tematyce [7, 8].

Wiele wysiłku w organizację i opiekę nad Muzeum włożyli JM były Rektor WAM płk prof. dr hab. n. med. Tadeusz Brzeziński, prof. dr hab. A. Felchner, dr hab. Marek Dudkiewicz, prof. nadzw. dr hab. med. Czesław Jeśman i inne osoby [7].

Kolejnym mówcą na wspomnianej wyżej sesji naukowej był dr n. hum. Zdzisław Jezierski, który przedstawił referat pt. „Opieka medyczna na szlaku Brygady płk Stanisława Maczka”. Autor podkreślił dobrze zorganizowaną i skutecznie działającą służbę zdrowia podczas wojny obronnej we wrześniu 1939 roku we wspomnianej brygadzie [13, 16, 17].

„Zarys historii polskiej 1. Dywizji Pancерnej” – wygłosił mgr Mikołaj Klorek z Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Referat szczegółowo ukazał szlak bojowy sławnej jednostki na terenie Zachodniej Europy [20].

Kolejnym prelegentem był student Aleksander Rutkiewicz z Uniwersytetu Medycznego w Katowicach, który omówił służbę zdrowia na szlaku bojowym 1. Dywizji Pancерnej. Wystąpienie kolegi było także bardzo interesujące gdyż zaprezentował m. in. wiele dokumentów z działalności służby zdrowia wspomnianej jednostki. Informacje przedstawione przez A. Rutkiewicza były bardzo źródłowe, wiele z nich pozyskano w Instytucie Polskim i Muzeum im. gen. Władysława Sikorskiego w Londynie [10, 11]. Poza szefostwem służby zdrowia w skład kompanii sanitarnej 1. Dywizji Pancерnej wchodziły 10. lekka kompania sanitarna (3 plutony sanitarne i zespoły sanitarne), 11 kompania sanitarna (3 plutony sanitarne i zespoły sanitarne) oraz połowa stacji opa-

trunkowej (pluton gospodarczy i 2 sekcje) [10,18]. Bardzo interesująco prezentował się schemat ewakuacji rannych [10]. Wystąpienie ubarwiła sekwencja zdjęć szlaku bojowego brygady.

Następny referat był autorstwa dwóch lekarzy: mjr dr n. med. Krzysztofa Kopocińskiego i mjr dr n. med. Zbigniewa Kopocińskiego pt. „Służba zdrowia 11. Lubuskiej Dywizji Kawalerii Pancerniej – spadkobierczyni tradycji Oddziałów Sanitarnych 1. Dywizji Pancerniej”. Porównanie przeszłości i teraźniejszości było w tym wystąpieniu bardzo pouczające. Autorzy wiele lat odbywali służbę wojskową w tej jednostce. Wyjątkowo ciekawie przedstawili organizację i działalność służby zdrowia w okresie obecnym. Zwrócili również uwagę na codzienne problemy lekarzy, ich wysiłek na licznych poligonach, zabezpieczeniach medycznych itp.

Na zakończenie sesji naukowej podsumowania dokonał prof. Czesław Jeśman, stwierdzając m. in., że służba zdrowia 1. Brygady Pancerniej w Wojnie Obronnej 1939 jak i w zwycięskich walkach na froncie zachodnim podczas II wojny światowej zapisały się złotymi zgłoskami w dziejach oręża polskiego.

Następnie uczestnicy udali się na zwiedzanie Muzeum oraz wystawy. Ekspozycja ukazywała m.in. oryginalne opatrunki medyczne, leki, zestawy pomocy lekarskiej, dokumenty, wiele ciekawych, niepublikowanych dotąd zdjęć ze szlaku bojowego wspomnianej jednostki. Bardzo interesująco prezentował się zainscenizowany punkt pomocy medycznej z fantomami imitującymi rannych.

Po zakończeniu sesji zawiązała się bardzo żywa dyskusja poruszająca wiele tematów. Zabrał też głos Prezes Beskidzkiego Stowarzyszenia Maczkowców James Jurczyk omawiając wybrane ciekawe epizody działalności dywizji i jego dowódcy gen. dyw. Stanisława Maczka. Następnie uczestnicy zostali zaproszeni na tradycyjną lampkę szampana i poczęstunek.

Bibliografia

Dudkiewicz Marek Krzysztof: Wojskowa Akademia Medyczna im. gen. dyw. prof.dr med. Bolesława Szareckiego w latach 1958-1988. Warszawa 1990, Wojskowy Instytut Historyczny. Rozprawa doktorska. Promotor: prof. dr hab. Kazimierz Sobczak

Englert Juliusz L., Barbarski Krzysztof: Generał Maczek i żołnierze 1 Dywizji Pancernej Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego, Polska Fundacja Kulturalna 1992 s. 16

Hubicki Stefan: W sprawie Akademii Wojskowo-Lekarskiej. *Lekarz wojskowy* 1924 R. 5 s. 350

Hubicki Stefan: Wojskowa szkoła sanitarna. *Lekarz wojskowy* 1923 R. 4 nr 1 s. 24-34

Jeśman Czesław: Droga Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. prof. Bolesława Szareckiego do Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. *Kronikarz* 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 19-27

Toż. W: Sześćdziesięciolecie Wydziałów Medycznych 1945-2005 / [red.] Teresa Pajszczyk-Kieszkie-wicz. Łódź 2005 s. 915-925

Jeśman Joanna, Jeśman Czesław: Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia Wojskowej Akademii Medycznej i Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. *Kronikarz* 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 225-243

Kalendarium Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. prof. dr med. Bolesława Szareckiego 1958-1988 / pod red. Michała Bajaka, Tadeusza Klimaszewskiego. Łódź 1988: 80 [Osiemdziesiąt] lat wyższego szkolnictwa medycznego w Wojsku Polskim 1922-2002 / [red. Mirosław Wdowczyk]. Łódź 2002

Majka Jerzy: Brygada Motorowa płk Maczka. Rzeszów, Wydaw. Libra, 2008: 11 – 27, 38, 59 – 153

Majka Jerzy: Generał Stanisław Maczek. Rzeszów, Wydaw. Libra 2005 s. 9

Mierziński Zbigniew: *Generałowie II Rzeczypospolitej* Warszawa 1990 Wydawnictwo Polonia s. 167-176

Młudzik Agnieszka, Aleksander Rutkiewicz: Potrójna rocznica. *Lekarz Wojskowy* 2012 (03) s. 303

Nowak Eugeniusz Piotr: 10. Pułk Dragonów. T. 1., Barbara Wydawnictwo, Kraków 2005

Potomski Piotr: *Generał broni Stanisław Władysław Maczek (1892-1994)*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2008

Rutkiewicz Aleksander: Organizacja służby zdrowia polskiej 1. Dywizji Pancerniej. *Lekarz Wojskowy* 2012 (03) s. 292

Rutkiewicz Aleksander: Służba zdrowia polskiej 1. Dywizji Pancerniej w kampanii wojennej 1944 – 1945. *Militaria XX Wieku* Wyd. Specj., 2010; 4: s. 22 - 30

Składkowski Felicjan: Stanowisko lekarza w wojsku polskim. *Bellona* 1919 R. 2 nr 4 s. 241-254

Tym Juliusz S.: 1. Dywizja Pancerna. Organizacja i wyszkolenie., ZP Wydawnictwo, Warszawa 2009 s. 235 - 259

Wagner Adam, Jankowski Andrzej, Skalski Marek, Wojsa Jarosław, Dójczyński Marian: Ewakuacja medyczna – istotny element zabezpieczenia medycznego działań bojowych. *Lekarz Wojskowy* 2012 T. 90 nr.1 s. 60 -64

Walczewski Krzysztof: Problematyka wojskowo-medyczna w pracach doktorskich i habilitacyjnych obronionych w Wojskowej Akademii Medycznej: analiza i jej struktury i znaczenia dla wojskowej służby zdrowia. Łódź 1998, Wojskowa Akademia Medyczna im. gen. dyw. prof. Bolesława Szareckiego. Rozprawa doktorska. Promotor: prof. dr hab. Józef Kocur